

Nieuwsbrief KOKW

Februari 2023: nieuwsbrief 1 van 2023

In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 8 Museum
- 9 Kalender

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mailadres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Voorwoord

Beste leden

Ik geef het graag – samen met jullie allen – toe: de restauratie van het Huis Janssens mag een einde kennen. Ik ga hierover niet verder in detail, dat heeft geen zin; en zondebokken zoeken is ook mijn ding niet. Maar mijn gemoedstoestand even schetsen behoort nu eenmaal wel tot het principe van de vrije meningsuiting. Iedere keer dat we een datum krijgen, proberen we als bestuur ons op gang te trekken, maar worden we afgeblokt door 'een technisch probleem'.

Want er ligt nog meer dan voldoende werk op de plank. De tweede verdieping Huis Janssens willen we echt wel dringend inpalmen. Onze stoelen en tafels zijn besteld, de vorsersruimte hunkert naar zijn eerste gebruikers, onze secretaris wil zo snel mogelijk neervlijen aan zijn bureau en in de werkplaats moet er gewerkt worden, wat anders kan je daar doen?

Nu goed, we bestaan al meer dan 160 jaar, dus op een paar maanden zal het nu ook niet aankomen. Maar toch, iedere keer dat ik onder de rode driehoek rijd, heb ik het gevoel dat de eindmeet wordt verlegd.

En ja, meer is er echt niet te zeggen. Dit is misschien wel mijn kortste voorwoord ooit, maar dat is niet erg. We sparen onze energie, voor de exploten die we de komende jaren nog zullen verwezenlijken.

Mijn hartelijke groet voor 2023,

Chris de Beer – voorzitter

HEEMKUNDIGE KRING WISSEKERKE

FOTOTENTOONSTELLING

50 jaar

bouwkundige realisaties

Waaslandhaven

Zondagen
5 – 12 – 19 – 26 maart
2 – 16 – 23 – 30 april
14:00 tot 18:00 uur

Museum
Kruibekestraat, 2
Bazel

MAATSCHAPPIJ
LINKERSCHELDREVER

Vlaanderen
ontwikkeling werkt

Kringnieuws

REIZENDE TENTOONSTELLING 'VIJFTIG JAAR BOUWKUNDIGE REALISATIES WAASLANDHAVEN' – ZONDAG 5, 12, 19 EN 26 MAART EN 2, 16, 23 EN 30 APRIL 2023, 14-18U. IN MUSEM HEEMKUNDIGE KRING WISSEKERKE, KRUIBEKESTRAAT 2 TE BAZEL

Ook Kruibeke-Bazel-Rupelmonde bekomen met een lokale werkgelegenheid van bijna 1.000 inwoners in de Antwerpse haven, en een gemeentebelasting van bijna 1 miljoen euro uit havenarbeid, de vruchten van de ontwikkeling van de Waaslandhaven. Vandaar dat de reizende fototentoonstelling over *50 jaar Waaslandhaven* in maart en april 2023 neerstrijkt in de lokalen van de Heemkundige Kring Wissekerke.

Hiermee wordt de reeks van Sint-Niklaas (SteM), Beveren (Hof ter Welle), Zwijndrecht-Burcht (OC t' Waaigat), Sint-Gillis-Waas (De Route en BIB) en Stekene (H. Kruiskerk) waardig aangevuld met deze unieke Wase gemeente op de boorden van de Zeeschelde. Bovendien, omdat de Heemkundige Kring Wissekerke ook Steendorp omvat, leggen we tevens een link naar het naburige Temse.

Voor hen die deze vorige locaties hebben gemist, biedt het knusse lokaal van deze Heemkundige kring Wissekerke een mogelijk laatste kans om kennis te maken met hoe deze immense haven bouwtechnisch tot stand is gekomen in de noordoosthoek van het Waasland.

Het museum van de Kring Wissekerke is gevestigd in Bazel in de voormalige pastorie, Kruibekestraat 2, en is geopend telkens op zondagnamiddag van 14 u. tot 18 u. behalve op Pasen. Bovendien kan je er na uw bezoek genieten van een drankje in hun nagebouwd historische cafeetje, op zich al een bijkomende reden om eens naar Bazel af te zakken.

Meerdere foto's die er tentoongesteld worden of met QR codes bereikbaar zijn dateren uit de pioniersperiode van de Waaslandhaven, toen na de stormramp van 1953 maritieme industrie zich is gaan vestigen in de Melseleppolder.

Tijdens de passage in Kruibeke-Bazel blijven nog steeds de QR-codes beschikbaar waarmee u ter plekke of nadien thuis toegang krijgt tot een immens aantal extra becommentarieerde beelden over de havenontwikkeling.

Tevens is een voor Kruibeke aangepaste brochure met toelichting beschikbaar. Deze is ook downloadbaar op de website www.kokw.be tijdens de maanden maart en april.

Wil je kennismaken met het ontstaan van deze economische groeipool van het Waasland, dan is deze fototentoonstelling hierover een uitstekende kans.

LEDENUITSTAP KOKW NAAR GORINCHEM (GORCUM) EN SLOT LOEVESTEIN OP ZATERDAG 29 APRIL 2023

Met uitzondering van de coronaperiode en de gevolgen hiervan, zijn we ondertussen toch aan de tiende ledenreis (nieuwe stijl). Dit voorjaar, op 29 april 2023, zal de KOKW, Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, als *jubileumreis* de zusterstad van Sint-Niklaas bezoeken: Gorinchem, ook Gorcum genaamd.

Hou alvast deze datum vrij in uw agenda, en schrijf zo snel mogelijk in!

Bondig programma:

- Stipt 7.45 u.: vertrek Sint-Niklaas Waasland Shopping Center (ook bereikbaar met openbaar vervoer).
- Aankomst Gorinchem en ontvangst in het stadhuis, o.m. door mevrouw de Burgemeester Reinie Melissant en de voorzitter van de oudheidkundige vereniging Oud Gorcum. Gorinchem is de grootste Nederlandse vestingstad en werd voor kort (2021) uitgeroepen als de mooiste vestingstad van Nederland.
- Door stadgidsen geleid bezoek aan de vestingstad Gorinchem.
- Middagmaal in het restaurant op het marktplein van de stad, waarna korte wandeling naar de aanlegsteiger.
- Overtocht met een taxiboot over de Beneden Merwede en de Waal naar het Kasteel Loevestein, bouwjaar 1358.
- Bezoek aan het kasteel Loevestein en/of het museum in de soldatenhuisjes.
- Terugvaart naar Gorinchem en wandeling (400m) terug naar de markt voor een afsluiter.
- Afsluiter op het marktplein en daarna korte verplaatsing 200 m naar de omgeving van de Grote Kerk en terugreis naar Sint-Niklaas.

De vesting Gorinchem is een van de vele vestingen en forten van de *Waterlinie* die Holland (de huidige Randstad) moest beschermen tegen vijanden uit het oosten en het zuiden.

Het historisch gedeelte van de vestingstad Gorinchem is relatief beperkt in afmetingen (doormeter max ca. 600 m), zodat de verplaatsingen in de stad zelf beperkt zijn.

In Loevestein ontdekken we alles over de Middeleeuwen en de Hollandse Waterlinie en kruipen we in de wereld waar Hugo de Groot via een kist wist te ontsnappen uit gevangenschap in het fort.

Onze ledenuitstap eindigt in Sint-Niklaas omstreeks 20.30 uur.

De recreantenhaven van Gorinchem langs de Linge en het kasteel Loevestein.

Museum en soldatenhuisje in Loevestein

Meer info vindt u in de aparte bijlage die wordt meegestuurd met deze nieuwsbrief. Inschrijven voor de ledenreis kan vanaf nu via het inschrijvingsformulier op onze website of via volgende link:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe-Zv6CJZb18JixZUx7XJN0XRWuaQz6A5s4I3fs-nKEFBbsKQ/viewform>

Deelnamekost €80 per deelnemer te storten op rekeningnummer IBAN BE 50 8508 3519 1418 van K.O.K.W, Postbus 144, 9100 Sint-Niklaas. Maximum 50 deelnemers zijn voorzien (buscapaciteit). Tot 29 april 2023!

Herbert Smitz, uw reisleader tijdens de ledenuitstap 2023 KOKW: ook te bereiken via: ledenreis2023@gmail.com

AANWINSTEN CARTOGRAFISCHE- EN MERCATORCOLLECTIE

Over de 'Heerlijkheid van de Verre'

In de vorige nieuwsbrief schreef ik: *Het atlasje is nog onderweg*. Nu ligt het hier te pronken. In perkamenten band, met de vermelding:

*CAERT-BOECK der HEERLYCKHEYT VAN DE VERRE,
GEINCLAVEERT BINNEN DE PAROCHIE VAN VRACHENE
IN DEN LANDE VAN WAES*

ende

*ALLE DE LANDEN EN GRONDEN VAN ERVEN
BENEFFENS DESELVE HEERLYCKHEYT
LEENROERIGH WESENDE ONDER DEN HOVE EN
CASTEELE VAN POUQUES ENDE
ONDER DEN LEENHOVE TEN DOELE*

alsmede van

*DE LANDEN THIENDEN &
LEENENDE CHYNSROERIGH SYNDE
ALLE RELEVERENDE VAN DESE HEERLYCKHEYT
bestreckendett*

*DESE HEERLYCKHEYT BINNEN DE PAROCHIEN
van*

*VRACHENE, ST GILLIS, MELZELE,
ST NICOLAES ENDE BELZEELE.*

M

En *ghemaect (1664) bij mr Anthonis Van Landeghem, ten versoucke van Pieter Melis, heere van de Verre.*

Op zoek dus naar sporen van de heerlijkheid. De heerlijkheid *de Verre* te Vrasene en Sint-Gillis-Waas komt voor in een charter van 1522, berustend bij het Rijksarchief te Gent, Vreemde archieven LvW, nr 3. Te raadplegen is ook een Landboek opgemaakt door A. Huyse en D. Zaman uit 1614, RAG-OGA Vrasene-Sint-Gillis, nr. 446.

Vermeldenswaard is de overzichtskaart uit 1735 bij het GA van Sint-Gillis-Waas, op basis van de originele kaart van A. Van Remoortel gedateerd 1674.

In de lijst van verdere heerlijkheden of 'spleten', op

'Vracene' gelegen, vinden we bij Van den Bogaerde de vermelding van de heerlijkheid van de Verre.

Als hoofdlenen staan er die van ter Broucke, hof ten Boeckel, ter Meulenberghen alsook de zeer vermaarde heerlijkheid den Braderick.

Op de bijhorende kaart van het Land van Waes staat de vermelding 'Motte van de heerlijkheit van de Verre'.

De Verre vormde samen met Saleghem een meijerij en was een leengoed onder de heerlijkheid van de Verre en reveleerde van de baronnie van Poucques.

De gronden van de heerlijkheid waren gelegen in de gebieden die ingepolderd werden bij octrooi van Albrecht en Isabella van 16 januari 1615. Deze gronden hebben lange tijd onder water gestaan door het doorsteken van de dijken gedurende de roerige periode van de tweede helft van de 16de eeuw.

Onderwaterzettingen rond 1585, Parma-vaart,...

In onze cartografische collecties zitten verschillende kaarten om dit te illustreren.

Eentje om deze periode te duiden.

Maar ook in het "caert-boeck" zitten mooie kaarten.

1. Rietlandt met zijn eendekooi

2. De eendenkooi op een Popp-kaart

3. Peysels en Verre, de Verregracht, en de Verreberch

Er zit nog veel opzoekingswerk aan te komen, niet alleen op kaarten van Sint-Gillis-Waas, Melsele en Vrasene, maar ook op deze van Sint-Niklaas en Belsele. Uren kan je naar de kaartjes zitten kijken en vergelijken met de hedendaagse kaartjes in Google Maps. Hier worden *Peysels en Verre* fout gesitueerd en door het gebied loopt nu de Expressweg, expres? We zijn dus nog niet klaar met deze schitterende aanwinst. Later, bij leven en welzijn, meer.

Eddy Maes, collectiebeheerder Cartografie

**ONTHULLING NAAMBORDJES AAN
KLAPPERBEEK – ZONDAG 12 MAART
2023, 10.30U. T.H.V. HET CENTRAAL
PARKJE NIEUWE MOLENWIJK (TUSSEN
DE NUMMERS 93 EN 95 GUSTAAF DE
RIDDERSTRAAT) TE 9100 SINT-NIKLAAS**

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, De Raaklijn vzw, de Stedelijke Adviesraad voor Milieu en Natuur (STRAMIN) en de stad Sint-Niklaas nodigen u vriendelijk uit op de onthulling van de naambordjes aan de *Klapperbeek* ter hoogte van het centraal parkje (tussen de nummers 93 en 95 Gustaaf De Ridderstraat), Nieuwe Molenwijk op zondag 12 maart om 10.30u.

©Jan Christiaens

Programma

- Verwelcoming Chris de Beer, voorzitter KOKW
- Woordje door Wout de Meester, schepen van Ruimtelijke Ordening
- Woordje van Filip Baeyens, schepen van Waterlopen
- Wandeling rond bufferbekken.

**BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM
GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG
VOOR ONBEPAALEDE DUUR**

Als gevolg van de restauratiewerken aan het Huis Janssens is de leeszaal voor onbepaalde duur gesloten. Tot onze spijt kunnen we gedurende deze periode geen bezoekers in de leeszaal ontvangen.

Gelieve voor dringende opzoeken/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u digitaal alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

SCHENKINGEN AAN DE K.O.K.W.

Heb je documenten, foto's, filmmateriaal of voorwerpen, waarvan je denkt dat die voor onze Oudheidkundige Kring of voor de inwoners van het Waasland interessant zijn of zelfs van onschatbare historische waarde? Heb je zelf niet de ruimte of heb je zelf geen mogelijkheid om het bij te houden en wil je toch dat het bewaard blijft voor het nageslacht? Dan zijn wij steeds zeer dankbaar voor het vertrouwen dat in onze Kring gesteld wordt om dit in jouw plaats te doen.

Indien je een schenking wil doen, kan je ons contacteren via een bestuurslid of via info@kokw.be. We contacteren je dan zo snel mogelijk om concreet af te spreken.

Museum

TENTOONSTELLING 'EEN WEG VOL LICHT. EXPO ROND HET LEVEN EN WERK VAN KUNSTENAAR-GLAZENIER STAF PYL', - TOT 26 MAART IN STEM ZWIJGERSHOEK

In deze tentoonstelling (her)ontdekt de bezoeker markante facetten uit het leven en werk van de kunstenaar-glazenier Staf Pyl die honderd jaar geleden (1923-2007) te Sint-Niklaas werd geboren. Ontwerpen verfijnd als miniaturen, ontsluiten zijn verbeelding en inspiratie als bron van innovatieve, monumentale glasramen en glas-in-beton. Toonwerken en fascinerende kleurtekeningen belichten zijn gepassioneerde en boeiende persoonlijkheid.

Raf De Smedt/Werkgroep Staf Pyl 2023 i.s.m. CC Sint-Niklaas en Stem

Rondleiding voor groepen en families kunnen aangevraagd worden via expo@ccsint-niklaas.be, (€10 p.p. gids inclusief).

In het raam van deze expo voorziet het Davidsfonds een driedaagse cursus *Spelend licht. Glasraamkunst van Staf Pyl* en een wandeling doorheen de stad. Meer info via deze link: <https://www.davidsfonds.be/academie/taal/detail/3209/spelend-licht-glasraamkunst-van-staf-pyl>

LEZING OVER STAF PYL DOOR FRANS BOENDERS – ZONDAG 19 FEBRUARI 2023 OM 11U. IN MUSEUMTHEATER, STEM ZWIJGERSHOEK

De *Toonwerken*, een reeks tekeningen ontstaan rond 1995, confronteren ons met symboliserende abstraherende inspiratiebronnen in het oeuvre van Staf Pyl.

In de intimiteit van Pyls werk ontdekken we sporen van een universele artistieke spiritualiteit.

Ik wil liefst improviseren en, onder meer, verklaren waarom ik het 'zo ver ben gaan zoeken', uit door jou ingeplante liefde voor een begaafde, eigenzinnig kunstgave Wase artiest. (Frans Boenders aan Raf De Smedt, mail januari 2023)

Frans Boenders, °Antwerpen, 1942: essayist, dichter, en voorheen producer van radio- en televisieprogramma's. Verschillende boeken wijdde hij aan oosterse wijsbegeerte, religies en culturen (China, Japan, Tibet, India, Canada).

Zijn essay: *Met Gewijde Finesse* wordt opgenomen in een boek over Staf Pyl 2023.

Plaats te reserveren via: <https://www.museasintniklaas.be/plan-jouw-bezoek/tickets>.

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag voor onbepaalde duur als gevolg van restauratiewerken aan het Huis Janssens.
- Zondagen 5, 12, 19 en 26 maart en 2, 16, 23 en 30 april 2023, 14-18u.: Reizende Tentoonstelling *Vijftig jaar bouwkundige realisaties Waaslandhaven* in museum Heemkundige Kring Wissekerke, Kruibekestraat 2 te Bazel.
- Zondag 12 maart 2023, 10.30u.: Onthulling naambordjes Klapperbeek, t.h.v. het centraal parkje Nieuwe Molenwijk (tussen de nummers 93 en 95 Gustaaf De Ridderstraat) te 9100 Sint-Niklaas.
- Zaterdag 29 april 2023: Ledenuitstap KOKW naar Gorinchem en slot Loevestein.

MET DANK AAN:

Met steun van de

Verantwoordelijke uitgever nieuwsbrief KOKW: Chris De Beer, voorzitter, postbus 144, 9100 Sint-Niklaas, 2023, e-mail: info@kokw.be, www.kokw.be